

Olvasni, hinni, követni

Életemben először nem a hétköznapi, hanem a „vasárnapi” kereszténységgel találkoztam. Kevésbé a családban, mely esti olvasmányként az ún. „Losung” egy-egy igéjével ajándékozott meg. Szinte az igék kicsiny ablakán leselkedtem át az ifjúsági könyvek, később az irodalom világába. Aztán, amikor a győri bencés gimnáziumba kerültem, a vasárnapi diákmiséken figyeltem fel arra, hogy a mellékkápolnában miséző atyák köré csapatostul gyülekeztek a felnőttek, hogy húsz-huszonöt perc alatt pusztán jelenlétükkel, hiszen a latin szöveget sem hallották, eleget tegyenek az egyház parancsának. Talán okuk volt az ilyenfajta „részvételre”, de bennem ez a jelenség rögzült „vasárnapi” kereszténységként, amelyről ugyancsak ez idő tájt hallottam először. A jó értelemben vett „hétköznapi”-ról aztán a gimnáziumi évek során és a II. Vatikáni zsinat után szereztem tudomást.

Ebben a kérdésben, mint a többiben is, Krisztus példája igazít el. Mert Jézusra, aki megtapasztalta a szó és tett „metszéspontjából” kizökkenő erőhatásokat, sürgetőbb szándékkal és nagyobb igyekezettel tekinthetünk; az egyetlen közvetítőre (vö. 1Tim 2,5). Vajon neki, aki hozzánk hasonlóan – valóságos emberként ismerte az élet és az ige „kötélhúzását”: hogyan sikerült helytállnia? Miként tudta vállalni „sokra igyekvő” emberi életünk hétköznapi gondjait, miközben rendíthetetlen bizalommal beszélt az „egyetlen szükséges”-ről (vö. Lk 10,41)? Példája méltó a figyelemre, élete tanulságul és okulásul szolgál.

Jézus mint Isten küldötte, megfellebbezhetetlen ígénnel és páratlan öntudattal hirdette Isten országát. S Isten közelgő uralmának szemhatárán belül igényelte, sőt követelte a megtérést: „Tartsatok bűnbánatot..., mert közel van a mennyek országa” (Mt 4,17). A „metanoia”, a „megtérés”, a „bűnbánat” szónak ismerős csengése volt a zsidók körében. Nem Jézus szóteremtő leleményére vallott, hanem régvolt próféták igehirdetéseire emlékeztetett, amelyek a szövetségkötés szavaira figyelmeztettek, illetve a Törvényhez szabott életmódra buzdítottak. Jézus tehát részben az ő sorukból lépett elő, hiszen nem elméleti kérdéseket feszegetett, hanem a Tórát magyarázva életet eligazító útmutatásokat adott. Részben viszont messze följük is emelkedett, mert olyan öntörvényű szabadsággal tanított, hogy a sokat látott és még többet tapasztalt hallgatók is fölszegték a fejüket, s ámultak *szavain*: „úgy tanított, mint akinek hatalma van, nem úgy, mint az írástudók” (Mk 1,22; vö. Mt 7,28).

Szavait azonban nem csupán az imént említett szuverenitás vései „ércnél maradandóbban” az emberi emlékezetbe, hanem tettei is. Olyan kivételes egyensúly áll fenn szavai és *tettei* között, amely számunkra örökké elérendő, de maradéktalanul soha meg nem valósítható eszmény. Szavai magyarázzák tetteit, és tettei szemléltetik szavait. Szavai nemcsak az egész Ószövetséget egzegetizálják, hanem saját cselekedeteit is. És az utóbbiak nem csupán Jahve egykor volt ótestamentumi nagy csodáinak (jeleinek) összegző erejű illusztrációi, hanem saját szavainak is leghitelesebb szemléltető ábrái. Jézusnak „képes” szavai és „beszédes” tettei voltak. E szavak és tettek „horzsfelületéből” szikrázott fel az az „életmű”, amelyet csak Jézus vallhat a magáénak. Nem csoda, hogy szavaihoz hasonlóan, cselekedetei ugyancsak ámulatot ébresztettek a szemtanúknak: „Ilyet még nem láttunk soha” (Mk 2,12; vö. Mt 9,1–8; Lk 5,17–26).

Ugyanakkor arról sem feledkezhethetünk meg, hogy Jézus került a feltűnést, és vállalta az egyszerűséget. Ez a szándéka magyarázza szavai és tettei, élete és halála *stílusát*. Ha összeállítanánk szókészletét, meghökkennénk prózaiságától. Ő azonban hétköznapi szavakat választott, hogy beléjük írja Isten egyáltalán nem hétköznapi üzenetét. Ha pedig csodáit vesszük szemügyre, meglepődünk szerénységüktől. Ő azonban egyszerű gesztusokat vállalt,

hogy beléjük rejtse Isten mindeneket felülmúló szeretetét. És aki így élt, az így is halt meg. Mert kereszthalála sem mutatvány volt, hanem mindennapi szeretetének beérése.

A „vasárnapi”-nál *több* kereszténység valami olyasfélét jelent számomra, mint ige és élet, szavak és tettek metszéspontjában élni – egyszerűen és alázattal. Jézus élete arra ad példát, hogy világunkban, környezetünkben – amely nem sokra tartja a szöveget, de a képeket még szívesen megtekinti – legyünk Jézus szavainak illusztrációi, „képes bibliája”, „biblia pauperum”-ja, vagy ahogy egy középkori mondás tartja, persze ma már minden hívőre vonatkoztatjuk: „vita clerici, evangelium populi” (a pap élete: a nép evangéliuma). Ha tetteinkben „képekké” (ikonokká) válunk, akkor talán az életünkben betűzgető, olvasgató embertársunk egykor szavainkra is felfigyel.

Emlékek felidézésével kezdtem soraimat, most pedig egyik legfrissebb élményemmel zárom gondolataimat – kissé az összegzés szándékával is. Pannonhalmi Szent Mór előestéjén diakónusszentelés volt monostorunkban. Aznap egy flamand rendtársam, B. Standaert könyvét olvastam. A szerző az első lapokon Igaz Simeon rabbi életvezetést összegző bölcs mondását idézi:

„A világ három oszlopon nyugszik. Ezek:
a Tóra tanulmányozása,
az Avoda (az istentisztelet, az imádság)
és az irgalmasság cselekedetei” (*Pirké Avót* I,2).

Majd néhány órával később a liturgiában az evangéliumos könyv átadásakor az előbbi három ágazatú talmudi bölcsességgel tartalmilag szinte teljesen egybevágó szavakat hallottam:

„Ügyelj arra,
hogyan amit olvasol, hidd,
amit hiszel, tanítsd,
amit tanítasz, kövesd is.”

Életemben eddig soha nem éltem át ilyen intenzitással a két szöveg egymást indukáló ereje következtében: mit is jelent hétköznapi keresztényként élni.